

Asia: VN/11745/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausunnonantajan lausunto

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Esityksen perusteluissa on kuvattu laajasti nykytilan epäkohtia ja toimivuutta ylipäänsä.

Ympäristövahinkovakuutuksen soveltamisala on osoittautunut liian kapeaksi käytännön tarpeisiin nähden.

Esityksessä todetaan, että nykyisen pakollisen ympäristövahinkovakuutusjärjestelmän kautta yksityisoikeudellisten vahinkojen korvaaminen ei ole käytännössä toiminut. Lain soveltamisalaan kuuluvia äkillisiä ympäristövahinkotapauksia ei ole ilmennyt lain säätämisvaiheessa ennakoidulla tavalla. Yksityiset vahingonkäräjät eivät ole saaneet vakuutuksesta korvauksia, vaikka muutamia korvaushakemuksia on tehty. Vakuutusjärjestelmän korvausmenettely on erityisesti yksityisen hakijan kannalta raskas.

Lisäksi esityksessä on todettu, että nykyiset toissijaiset vastuujärjestelmät eivät ole riittävän kattavia. Niiden soveltamisalan ulkopuolelle jää tilanteita, joista keskeisin on valtion valvontaviranomaiselle aiheutuvien kulujen korvaaminen uhkaavan tai jo tapahtuneen ympäristön pilaantumisen sellaisista ehkäisemis- tai rajoittamistoimista, jotka eivät pelastuslain 32 §:n mukaan kuulu pelastustoimintaan.

Luku 3 Esityksen tavoitteet

Ehdotettavan toissijaisen vastuujärjestelmän toimintaa rahoitettaisiin veroluonteisella maksulla. Maksu toteuttaisi mahdollisimman pitkälti aiheuttaja maksaa –periaatetta, sillä se kohdistuisi ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittamiseen, mitä voidaan pitää kannatettavana ja vastuun kohdentumisen kannalta oikeudenmukaisena.

Korvausjärjestelmän selkeyttä pyritään parantamaan siten, että käyttöön otettava korvausmenettely olisi selkeä ja että vahingonkärnsijä saisi päätöksen korvausta koskevaan hakemukseen ilman aiheetonta viivästystä.

Korvausjärjestelmän kattavuutta pyritään laajentamaan siten, että ehdotuksen mukaan korvausjärjestelmä laajenisi ympäristön ja vahingonkärnsijöiden eduksi. Ehdotettavan järjestelmän soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemis- ja rajoittamistoimien kustannuksia sekä yksittäisten liikennevälineiden aiheuttamia vahinkoja, joita ei ole katettu nykyisestä ympäristövahinkovakuutuksesta.

Esityksessä ehdotetaan lakkautettavaksi kaksi nykyistä toissijaista vastuujärjestelmää eli öljysuojarahasto ja pakollinen ympäristövahinkovakuutus ja niitä koskevat lait kumottaisiin. Yhdistämällä nykyiset toissijaiset vastuujärjestelmät vältyttäisiin rinnakkaiselta lainsäädännöltä ja rinnakkaisilta järjestelmiltä sekä tehostettaisiin toissijaisten vastuujärjestelmän hallintoa, mitä voidaan niin ikään pitää kannatettavana, koska seuranta on osoittanut, että nykyisen järjestelmän ylläpidon kustannukset ovat olleet liian suuret toteutuneeseen korvausturvaan. Hallinnollisen taakan ja taloudellisten kustannusten vähentymistä voidaan pitää kannatettavana.

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Ehdotuksen mukaan korvausjärjestelmä laajenisi ympäristön ja vahingonkärnsijöiden eduksi. Maksuvelvollisten joukkoa laajennettaisiin nykyisestä ottamalla sellaisiakin toiminnanharjoittajia järjestelmän piiriin, jotka ovat olleet vakuutusturvan piirissä ilman pakollista vakuuttamisvelvollisuutta. Tämä laajennus kohdistuisi ympäristönsuojelulain soveltamisalan piiriin kuuluvan toiminnan osalta erityisesti kuntien myöntämien ympäristölupien sekä ilmoituspäätösten ja rekisteröintien perusteella harjoitettuun toimintaan.

Perittävien maksujen määrät muuttuisivat jonkin verran nykyisestä mutta toisaalta ympäristövahinkorahastossa maksuvelvollisille aiheutuva maksutaakka säilyisi kokonaisuudessaan nykyisellä tasolla. Yritys- ja toimialakohtaisiin maksuihin tulisi muutoksia johtuen nykyistä laajemmasta maksuvelvollisten joukosta ja maksuperusteiden muuttumisesta. Laajennus kohdistuisi erityisesti kuntien myöntämien ympäristölupien sekä ilmoituspäätösten ja rekisteröintien perusteella harjoitettuun toimintaan. Esityksen mukaan suurimmat maksut, 30.000,00 euroa/vuosi, kohdentuisivat kahdeksalle kaivostoimijalle ja pienimmät, 200,00 euroa/vuosi, muun muassa eläinsuojille, jakeluasemille ja yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoille. Tämä tarkoittaa, että osalle maksuvelvollisista uuteen järjestelmään siirtymisestä tarkoittaisi maksujen pienenemistä, osalle kasvamista.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Luku 10 Toimeenpano ja seuranta

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Lakiehdotus säännöskohtaisine perusteluineen

1 luku Yleiset säännökset (1–5 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

2 luku Ympäristövahinkomaksu (6–12 §)

Ehdotuksen mukaan kalanviljelylaitoksia tai kalankasvatustiloja koskisi lain 2:7 §:n mukainen kertaluonteinen maksuvelvollisuus, jonka suuruus olisi 400 euroa.

Kalatalouden Keskusliitto huomauttaa, että Marinin Kotimaisen kalan edistämishjelman (valtioneuvoston periaatepäätös 8.7.2021) tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulutuksesta kestäväällä tavalla. Olennaisena osana tavoitteiden saavuttamista on kalankasvatustoiminnan kannustimien ja edellytysten parantaminen kokonaisuudessaan.

Osaltaan kiristynyt turvallisuuspoliittinen tilanne ja siitä seuranneet tuotanto- ja logistiikkakustannukset ovat jo johtaneet siihen, että esimerkiksi kalankasvatuksen taloudellinen kannattavuus on laskenut, mikä on edistämishjelman kirjausten kanssa epäsoinnussa.

Kalanviljelylaitosten tai kalankasvatustilojen maksutaakkaa ei ole syytä kasvattaa ottaen huomioon toisaalta edistämishjelman tavoitteet (vesiviljelytuotanto 14 milj.kg. -> 50 milj.kg.) ja toisaalta laskenut kannattavuus ja kasvaneet kustannukset tällä hetkellä.

Suomalaisen kalan tuotannon turvaaminen on paitsi edistämishjelman kannalta, myös huoltovarmuuden kannalta elintärkeää. Kalatalouden Keskusliitto pitää asianmukaisena, että kalankasvatustilat ja kalanviljelylaitokset on sijoitettu kertaluonteisen maksun piiriin, mutta maksua ei voida kasvattaa yhtään enempää.

3 luku Korvaukset ja avustukset (13–23 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

4 luku Ympäristövahinkorahaston hallinto ja talous (24–31 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

5 luku Oikaisumenettely ja muutoksenhaku (32–34 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

6 luku Erinäiset säännökset (35–36 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (37–40 §)

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Muita huomioita esityksestä

Muut kommentit esityksestä

KKL:lla ei kommentoitavaa.

Rauhala Elias
Kalatalouden Keskusliitto